

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisten merialueiden biologisen monimuotoisuuden suojelua ja kestäväää käyttöä koskevan Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimusta täytäntöönpanevan sopimuksen neuvottelemisesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisten merialueiden biologisen monimuotoisuuden suojelua ja kestäväää käyttöä koskevan Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimusta täytäntöönpanevan sopimuksen neuvottelemisesta (U 104/2022 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Sari Mäkelä, ulkoministeriö
- lainsäädäntöneuvos Sara Viljanen, ympäristöministeriö

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

YK:n merioikeusyleissopimuksen alaisissa hallitustenvälisissä neuvotteluissa on saatu aikaan sopimusluonnos, jota sovellettaisiin kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisella merialueella, jolla tarkoitetaan aavaa merta ja talousvyöhykkeen ja mannerjalustan ulkopuolelle jäävää syvänmerenpohjaa.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto korostaa tarvetta vahvistaa kansainvälistä valtamerten ympäristönsuojelun oikeudellista kehikkoa vuonna 2019 hyväksytyn valtioneuvoston meripolitiikkaa koskevan periaatepäätöksen mukaisesti. Kansainvälisillä sopimuksilla on erityinen merkitys merialueiden ympä-

Valiokunnan lausunto YmVL 50/2022 vp

ristöongelmien hallitsemiseksi ja ratkaisemiseksi. Vahvalla vaikuttamisella kansainväliseen meren hallinnointiin, suojeluun ja kestäväan käyttöön voidaan parhaiten vaikuttaa meren tilaan.

Valtioneuvosto pitää meriluonnon monimuotoisuuden suojelua tärkeänä, jotta turvataan merten hyvinvointi ja kestävä käyttö. Valtioneuvosto korostaa, että BBNJ-neuvotteluiden lopputuloksena tulee pyrkiä YK:n merioikeusyleissopimuksen muodostamaan oikeudelliseen kehikkoon perustuvaan tehokkaaseen, käytännönläheiseen ja aikaa kestäväan täytäntöönpanosopimukseen. Kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisten merialueiden biologisen monimuotoisuuden suojelemiseksi ja kestäväksi käyttämiseksi täytäntöönpanosopimuksella tulisi myös edistää poikkisektoraalista yhteistyötä ja koordinaatiota relevanttien globaalien ja alueellisten järjestöjen samoin kuin muiden yhteistyöjärjestelyiden kesken.

Valtioneuvosto katsoo, että sopimuksen ensisijaisena tavoitteena on saada aikaan puitteet tehokkaasti hallinnoidun merensuojelualueiden verkoston perustamiselle kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisille merialueille. Toinen valtioneuvoston prioriteetti koskee ympäristövaikutusten arvioinnin edellyttämistä kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisilla merialueilla tapahtuvilta hankkeilta.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että BBNJ-sopimusneuvotteluja jatkettaessa huomioitaisiin tähän mennessä saavutettu edistys täysimääräisesti ja että neuvottelut saatettaisiin päätökseen mahdollisimman pikaisesti.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

YK:n merioikeusyleissopimuksen alle sijoittuvan aavan meren biologisen monimuotoisuuden säilyttämistä ja kestäväa käyttöä koskevan ns. BBNJ-sopimuksen neuvottelut on aloitettu vuonna 2018, ja laajahko sopimusluonnos on saatu aikaan, joskin sopimusluonnoksessa on vielä runsaasti avoinna olevia kohtia. Valtioneuvoston kirjelmää on pidetty tässä vaiheessa tarpeellisena, koska vuoden 2022 neuvotteluissa on saavutettu merkittävää edistymistä sopimusluonnoksen kaikilla osa-alueilla.

Valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin hyvin tarpeellisena kansainvälisen valtameren ympäristönsuojelua koskevan sopimuksen aikaansaamista. Kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolinen merialue on laajuudeltaan valtava, ja alueen suojeluun ja kestäväan käyttöön on tärkeää löytää tehokkaita keinoja. Meriluonnon monimuotoisuuden suojelu on tärkeää merten hyvinvoinnin ja kestäväan käytön turvaamiseksi. Noin kaksi kolmasosaa maailman meripinta-alasta on kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisilla alueilla. Kun merten tila on hyvä, ne hidastavat ilmastomuutosta ja tuottavat happea. Teknologisen kehityksen mahdollistama toiminta syvänmeren alueella uhkaa ekosysteemien toimintaa, ja siksi on tärkeää saada aikaan paitsi puitteet merensuojelualueiden verkoston perustamiselle kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisille alueille myös ympäristövaikutusten arvioinnin edellyttämistä näillä alueilla toimivilta hankkeilta. Kunmingin-Montrealin biodiversiteettisopimuksen puitteissa sovittua tavoitetta suojella 30 prosenttia maailman meristä vuoteen 2030 mennessä ei ole mahdollista saavuttaa ilman tehokasta BBNJ-sopimusta.

Valiokunnan lausunto YmVL 50/2022 vp

Valiokunta pitää hyvänä, että EU ja sen jäsenvaltiot ovat pyrkineet edistämään mahdollisimman kunnianhimoisen lopputuloksen saavuttamista. Neuvottelut on myös tärkeää saada nopeasti päätökseen. Sopimuksen aikaansaaminen olisi merkittävä askel maailman meriensuojelun kannalta ja vahvistaisi YK:n kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 17.2.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Hanna Kosonen kesk
varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr
jäsen Petri Huru ps
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Hussein al-Taee sd
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Ari Torniainen kesk
varajäsen Anneli Kiljunen sd
varajäsen Rami Lehto ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos